

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines Instructional Management for the Mother Tongue-based Bilingual Education Program of Pilot Schools in the Education Innovation Area, Chiang Mai Province

จารุวรรณ กาบซ็อน¹ รองศาสตราจารย์ ดร.อัครา นิชมาภา² ดร.สนั่น ประจงจิตร์³
Charuwan Kapson¹ Assoc.Prof. Dr.Achara Niyamabha² Dr.Sanan Prachongchit³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ประชากร จำนวน 205 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14 คน ครูผู้สอน จำนวน 191 คน และผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น สามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการพัฒนาหลักสูตร

2. แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา พิจารณาตามค่าความต้องการจำเป็น ดังนี้ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการติดตามและประเมินผล ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study current conditions, desirable conditions and need indexes of instructional management for the Mother Tongue-based Bilingual Education Program; and 2) to study guidelines

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารการจัดการ, การเรียนการสอนทวิภาษา, สถานศึกษานำร่อง, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master of Education Program in Faculty Educational Administration Kasetsart University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Associate Professor in Faculty of Education Kasetsart University

³ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³Special Expert, the Educational Administration Program, Kasetsart University

*ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: จารุวรรณ กาบซ็อน, charuwan.ka@ku.th

รับเมื่อ 5 มีนาคม 2564 แก้ไข 23 เมษายน 2564 ตอรับ 25 เมษายน 2564

for instructional management for the Mother Tongue-based Bilingual Education Program at these schools. The population of 205 composed of 14 directors and 191 teachers from these schools. 5 experts were also used for more data collection. The tools used in this research were a questionnaire and an interview form created by the researcher. The data were analyzed in terms of percentage, standard deviation and the need index (PNI_{modified}).

The research results were as the follows.

1. The current conditions of instructional management for the Mother Tongue-based Bilingual Education Program were overall at the moderate level, while the desirable conditions were overall at the very high level. The need indexes were ranked from the top three as 1) the aspect of teacher development; 2) the aspect of monitoring and evaluation; and 3) the aspect of curriculum development.

2. Guidelines of instructional management for the Mother Tongue-based Bilingual Education Program. For the aspect of teacher development, director should support teacher has been training workshop. For the aspect of monitoring and evaluation, director and teacher planned together for set Key Performance Indicators. Finally, for the aspect of curriculum development, director and teacher analyzed the school curriculum and promote the curriculum to created understanding.

Keywords: Guideline, Management, The Mother Tongue-based Bilingual Education Program, Pilot Schools, The Education Innovation Area

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยได้พยายามพัฒนาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึง มีนโยบายขยายโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่ห่างไกลได้เข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น (กัญญาภัทร์ อาจหาญ, 2556, หน้า 4) แต่เนื่องจากประเทศไทยมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงมีจำนวนทั้งหมด 1,190 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากที่สุด 303 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.46 ของจำนวนสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงทั้งหมด (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้า 13) ซึ่งสถานศึกษาดังกล่าวอยู่ห่างไกลความเจริญ มีอุปสรรคคือ นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมภาษาเป็นของตัวเอง และไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา จึงเกิดปัญหาการสื่อสาร นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาและต้องออกกลางคัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ unicef (2018, หน้า 5) พบว่าประเทศไทยได้พัฒนาการศึกษา ผลักดันให้เด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาได้เกือบร้อยละ 100 แต่การเรียนรู้ของเด็กบางกลุ่มกลับไม่ประสบผลสำเร็จ คือเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ รวมถึงการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา มีแนวโน้มค่อนข้างต่ำ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่อง ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และแตกต่างไปจากสถานศึกษาทั่วไป

หลักสูตรทวิภาษา (Mother Tongue-Bilingual Education Program) เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาแม่เป็นฐานควบคู่ไปกับการใช้ภาษาไทย ประกอบกับสื่อการสอนที่มีความสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตในท้องถิ่น มาช่วยกระตุ้นความคิดและการสร้างจินตนาการ ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกกระตือรือร้น และมีความสุขในการร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟารีดา สามะอาลี และคณะ (2558, หน้า 116) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 ในขณะเดียวกันยังเสริมสร้างเจตพิสัยของผู้เรียน ทั้งอารมณ์

การแสดงออกถึงความรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้ดีกว่าระบบการเรียนการสอนแบบเดิม แสดงให้เห็นว่า
หลักสูตรทวิภาษาสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี

ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานด้านการศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดให้มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
พุทธศักราช 2562 ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้อิสระแก่สถานศึกษานำร่องในการคิดค้น
และพัฒนาวัตกรรมการที่สอดคล้องกับบริบทเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารงาน
(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562, หน้า 2) อย่างไรก็ตาม การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการวางแนวทางการบริหารงานรูปแบบใหม่ อีกทั้งสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
จำนวนมากยังคงประสบปัญหาการใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเกิดจากการบริหารการจัดการเรียน
การสอนที่ไม่สอดคล้องกับเหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้บริหารที่สนใจนำไปเป็นกรอบแนวทางในการบริหารงานในสถานศึกษา
ได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

คำถามการวิจัย

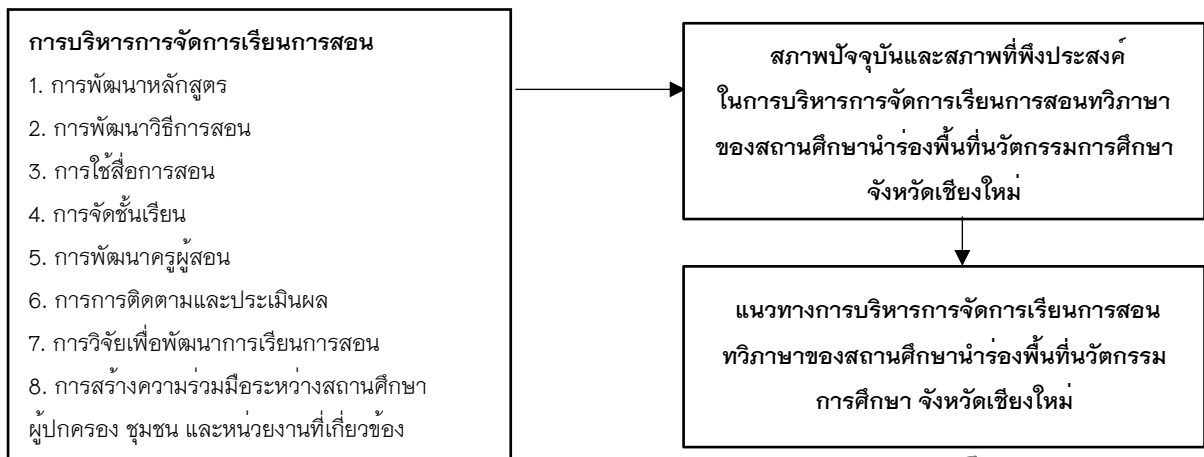
1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนการสอน
ทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียน
การสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้หลักการและแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ นำมาสังเคราะห์โดยมี
วิธีพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ มาใช้เป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการเรียน
การสอนทวิภาษา ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาวิธีการสอน 3) การใช้สื่อการสอน 4) การจัดชั้นเรียน
5) การพัฒนาครูผู้สอน 6) การติดตามและประเมินผล 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ 8) การสร้าง
ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 205 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 14 คน และครูผู้สอน จำนวน 191 คน จากสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทวิภาษา
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการมูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา 1 คน คีษานิเทศก์ 1 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)
3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก มากำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากประธานโครงการปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามที่จัดทำโดยใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) จำนวน 205 ฉบับไปยังประชากรเพื่อขอรับความอนุเคราะห์การตอบแบบสอบถาม โดยการติดตามการทำแบบสอบถามผ่าน (Google form) จำนวน 2 ครั้ง

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์และจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ซึ่งแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้ตอบรับกลับคืนมาจำนวน 205 ฉบับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

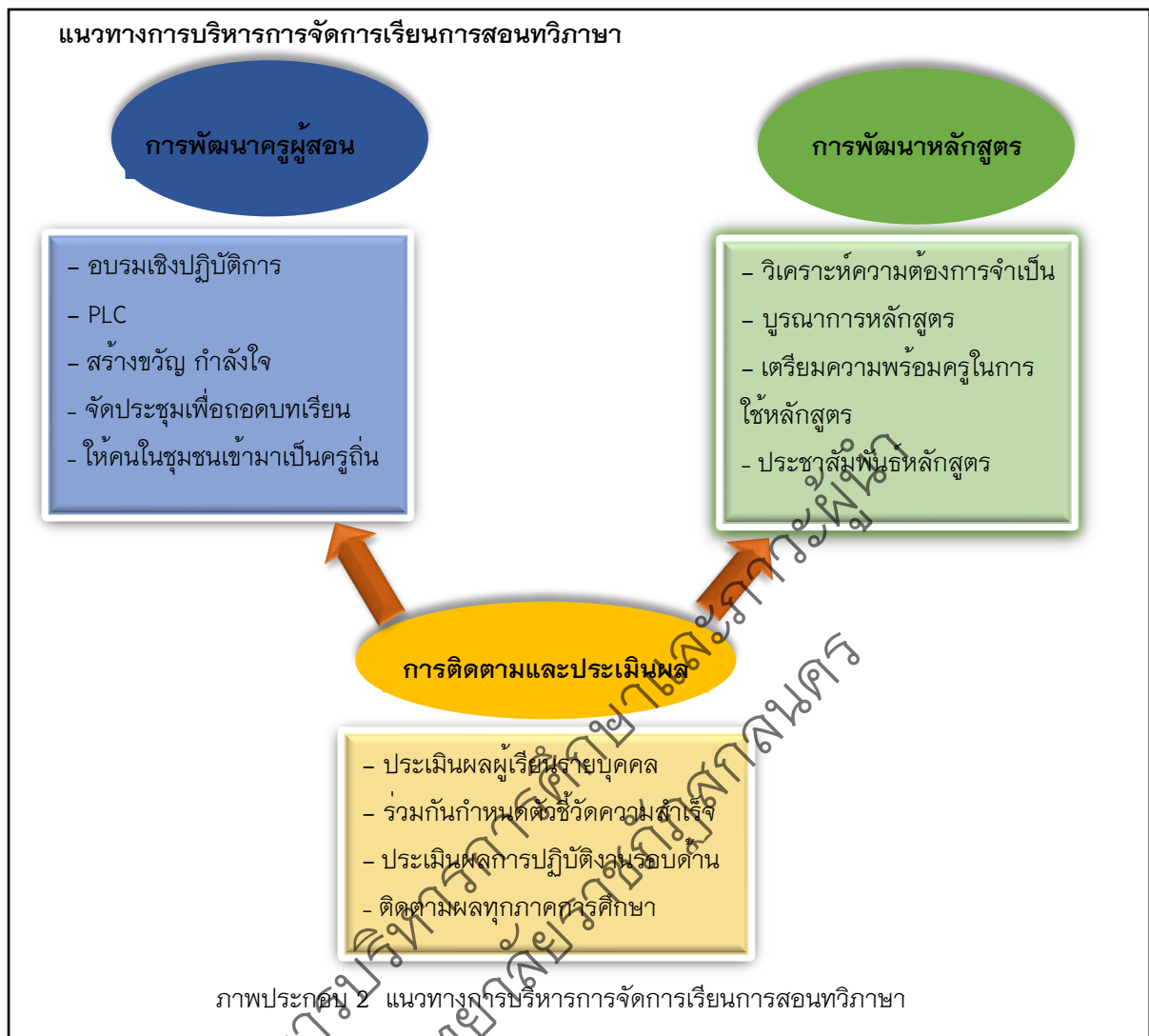
สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 62.93 มีวุฒิสองสูงที่สุดทางการศึกษา คือระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน 1 – 2 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.70$, $\sigma = 0.73$) สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.48$) และความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านการพัฒนาครูผู้สอน (PNI = 0.845) อันดับที่ 2 การติดตามและประเมินผล (PNI = 0.701) อันดับที่ 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร (PNI = 0.623) อันดับที่ 4 ด้านการพัฒนาวิธีการสอน (PNI = 0.501) อันดับที่ 5 ด้านการจัดชั้นเรียน (PNI = 0.479) อันดับที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (PNI = 0.432) อันดับที่ 7 ด้านการใช้สื่อการสอน (PNI = 0.391) และอันดับที่ 8 ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (PNI = 0.298)

3. แนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปผลจากการวิเคราะห์ตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก และนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนทวิภาษา ดังนี้

จากภาพแนวทางการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา ผู้วิจัยนำเสนอด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยลงพื้นที่ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนทวิภาษาเป็นพิเศษ เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา ส่งเสริมให้มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนัก เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายของสถานศึกษา มีการจัดประชุมเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา รวมถึงการให้คำแนะนำและสร้างขวัญกำลังใจ จัดภารกิจงานให้ตรงกับความสามารถและความถนัดหรือความสนใจของครูผู้สอน และสนับสนุนให้บุคคลในชุมชนเข้ามาเป็นครูเพื่อร่วมจัดการเรียนการสอนทวิภาษา โดยประชาสัมพันธ์รับสมัครคนในชุมชนที่สนใจเป็นวิทยากรพิเศษ หรือครูถิ่น ซึ่งอาจให้สวัสดิการเพิ่มเติม เพื่อดึงดูดให้คนในชุมชนเข้ามาสมัครเป็นครูผู้สอน

3.2 การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนควรร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนของชุมชนและผู้ปกครองมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน โดยจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษานอกเหนือจากบทเรียนที่กำหนด ผู้บริหารเตรียมความพร้อมให้ครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้คำปรึกษา ชี้แนะ เพื่อให้

ครูผู้สอนสามารถแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนได้ และควรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

3.3 การติดตามและประเมินผล ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกลุ่มภาคีเครือข่ายควรร่วมกันวางแผน เพื่อกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุน และให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางการกำหนดตัวชี้วัดให้มีความสอดคล้องเหมาะสม สนับสนุนให้ครูประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน อีกทั้งผู้บริหารควรประเมินการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างรอบด้าน โดยออกแบบรูปแบบการประเมินผลที่เป็นกรอบชัดเจน ผู้บริหารควรชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างรอบด้านให้ครูผู้สอนได้รับทราบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนด้วยความยุติธรรม โดยดูจากความกระตือรือร้นและผลงานของครูผู้สอน และสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาทุกภาคการศึกษา โดยเข้าไปสังเกตการสอน รับฟังการสะท้อนกลับจากครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หรือชี้แนะในส่วนที่ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจ ทั้งนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาครูและการพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษาในอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม การศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาด้านการพัฒนาครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ โดยให้ครูบุคลากรที่มีประสบการณ์และหน่วยงานภายนอกเป็นที่เลี้ยง อบรม 1 ครั้งต่อภาคการศึกษา มีความต้องการจำเป็นสูงสุด อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา เป็นนวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาและปรับใช้กับวิธีการสอนของตนเองให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์นัทธ มโนธรรม (2560, หน้า 79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทิวทัศน์ พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญของการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและทิวทัศน์ อยู่ที่ผู้บริหารและครู ดังนั้นควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของผู้เรียน และเช่นเดียวกับแนวคิดของ สุณิสา จันทะวงศ์ (2560, หน้า 14) กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูง จำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2. ผลการศึกษาด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา มีความต้องการจำเป็นสูงสุดอาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนทวิภาษามีวิธีการสอนที่ใช้ระยะเวลาานาน แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนทั่วไป จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นลักษณะเฉพาะของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา และสามารถนำตัวชี้วัดไปใช้ได้จริงตามบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2553, หน้า 159) ได้จัดทำโครงการวิจัยปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลจากการวิจัยปฏิบัติการ พบว่า การติดตามและประเมินผล ช่วยชี้ผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันออกแบบตัวชี้วัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีคุณภาพและสามารถใช้ได้จริง ซึ่งให้เห็นว่า โครงการทวิภาษาตอบสนองความต้องการของชุมชน และสร้างความมั่นใจในคุณภาพของระบบการศึกษามากขึ้น

3. ผลการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา มีความต้องการจำเป็นสูงสุด อาจเป็นเพราะทวิภาษามีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ในสถานศึกษาทั่วไป อีกทั้งสถานศึกษานพื้นที่สูงมีอุปสรรคปัญหาหลายปัจจัย และมีบริบทที่ไม่เหมือนกับสถานศึกษานพื้นที่ราบ ครูผู้สอนจึงต้องร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้และเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราพร สุวรรณศรวล และคณะ (2556, หน้า 588) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กวัยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า ภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนและบ้านพักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน หลักสูตรของโรงเรียนไม่มีความเหมาะสม ฉะนั้นผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ จึงต้องวางแผนการใช้หลักสูตรและนำไปประยุกต์ใช้อย่างสอดคล้องเหมาะสม โดยกำหนดสภาพที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนในพื้นที่ แต่ยังคงสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียน เพื่อใช้ประกอบการในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปใช้กับผู้เรียนได้จริง

1.2 ผลการวิจัยด้านการพัฒนาวิธีการสอน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างอิสระ ส่งเสริมให้มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันเอง โดยร่วมกันสำรวจปัญหาและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนพัฒนาวิธีการสอนแบบทวิภาษาตามแนวทางที่สถานศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

1.3 ผลการวิจัยด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนผลิตสื่อการสอนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนทวิภาษายุคใหม่ มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนร่วมกันสร้างสื่อการสอนที่สอดคล้องเหมาะสม มีการปรับปรุงพัฒนาสื่อการสอนให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนผลิตสื่อการสอนทวิภาษาออกมาในรูปแบบดิจิทัล โดยศึกษาจากคู่มือการสร้างสื่อการสอนที่จัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียน

1.4 ผลการวิจัยด้านการจัดชั้นเรียน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับและเข้าใจความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดองค์ประกอบของการจัดชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ครูผู้สอนบูรณาการวิธีการสอนทวิภาษาให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการชั้นเรียนในยุคสมัยใหม่ โดยการปลูกฝังความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในการคิดค้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์

1.5 ผลการวิจัยด้านการพัฒนาครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ โดยให้ครูบุคลากรที่มีประสบการณ์และหน่วยงานภายนอกเป็นที่เลี้ยง อย่างน้อย 1 ครั้งต่อภาคการศึกษา มีลำดับความ ต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และเสริม ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา โดยให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนทวิภาษามา เป็นที่เลี้ยงให้กับครูประจำการใหม่ รวมถึงการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.6 ผลการวิจัยด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนด ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา มีลำดับความ ต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง โดยศึกษาแนวทางการวัด และประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน

1.7 ผลการวิจัยด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนเชิญหน่วยงานภายนอกเป็นที่ ปรีกษา ให้คำแนะนำ และร่วมทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทวิภาษา มีลำดับความ ต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การวิจัยเพื่อออกแบบนวัตกรรม การ จัดการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ อาจรย์มหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ร่วมทำวิจัยพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการทำวิจัยทางไกลศึกษาที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

1.8 ผลการวิจัยด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่าในการผลิตสื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนทวิภาษา มีลำดับความ ต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมี ส่วนร่วม เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือด้วยวิธีการที่หลากหลาย สร้างศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เปิดโอกาสให้ศิษย์ เก่าที่จบการศึกษาไปแล้ว กลับมาร่วมจัดการเรียนการสอนทวิภาษาให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาครูผู้สอน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น จึงควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนทวิภาษาของสถานศึกษา บนพื้นที่สูงที่มีผู้เรียนเป็นชาวไทยภูเขา

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น จึงควรศึกษา เรื่อง แนวทางการติดตามและประเมินผลตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีผู้เรียนเป็นชาวไทยภูเขา

2.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น จึงควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีผู้เรียนเป็นชาวไทยภูเขา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภัทร์ อัจหาญ. (2556). การพัฒนาทักษะด้านการฟัง การพูด ภาษาไทย สำหรับนักเรียนเชื้อสายจีนญวนนานระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว ด้วยกระบวนการทวิภาษา. สืบค้นจาก <http://www.thaiedresearch.org/index.php/home/paperview/53/?>
- พาริตดา สามะอาลี และคณะ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2560). การสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1); 70 – 82.
- วชิราพร สุวรรณศรवल และคณะ. (2556). รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กที่อยู่โอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(1); 582 – 592.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร*. สืบค้นจาก <http://personnel.obec.go.th/home/archives/2430>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). *พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562*. สืบค้นจาก <http://www.ratchakittha.soc.go.th/RKJ/announce/newsp.jsp>
- สุณิสา จันตะวงค์. (2560). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2553). *การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดชายแดนใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- unicef. (2018). *BRIDGE TO A BRIGHTER TOMORROW: The Patani Malay–Thai Multilingual Education Programme*. Retrieved from <https://www.unicef.org/thailand/th/reports/BRIDGE TO A BRIGHTER TOMORROW>